

Jak z głową podejść do ewaluacji i nie zwariować biorąc udział w programie Szkoła z Klasą

Anna Kuliberda, 2022

WSTĘP				2PRZYDATNY
MODEL3KIRKPATRICK	W	PRAKTYCE	PROGRAMU	SZKOŁA Z
KLASA4Poziom				1.
Reakcja				3
❖Uczestnicząc w programie: wdrażam nowe metody i nowe podejścia				3
DZIENNIK REAKCJI				4
❖Uczniowie i uczennice				4
Narzędzia z poziomu reakcji				5
SZYBKA DIAGNOZA				5
WSKAŹNIK PALIWA				5
TRZY SŁOWA				6
POZYTYWNE OPINIE O GRUPIE				6
KUPON EWALUACYJNY				6
WYJŚCIÓWKA				8
Poziom 2. Uczenie się: wiedza i umiejętności				8
❖Uczestnicząc w programie: wdrażam nowe metody i nowe podejścia				8
PRZED I PO				8
❖Uczniowie i uczennice				9
❖Narzędzia z poziomu uczenia się				9
NA JEDNYM ODDECHU				9
Poziom 3. Zachowania				9
❖Uczestnicząc w programie: wdrażam nowe metody i nowe podejścia				10
❖Uczniowie i uczennice				10
Poziom 4. Wyniki				10
❖Uczestnicząc w programie: wdrażam nowe metody i nowe podejścia				12
❖Uczniowie i uczennice				12
Narzędzia z poziomu wyników				12
SERCE-RĘKA-UMYSŁ				12
LUDZIKI NA DRZEWIE				13
RZEKA				14
PIĘĆ PALCÓW				15
RUCHOMA TARCZA lub SPEKTROGRAM				23

Ewaluacja jest często utożsamiana z oceną (nierzadko negatywną), dużymi raportami ilościowymi, skomplikowanymi procedurami. Jednakże ewaluacja w swojej najprostszej formie ma na celu refleksyjne przyjrzenie się na różne elementy rzeczy, którą badamy. Najłatwiej istotę ewaluacji możemy przedstawić jako formę badania, która zajmuje się tym:

Co się wydarzyło i jak to się ma do tego, co było potrzebne.

Zgodnie z podejściem agile, które cenimy w Szkole z Klasą, ewaluacja to proces, w którym nie tylko „oceniamy”, ale też patrzymy na to, czy sam projekt jest przydatny, ciekawy, wartościowy. Zgodnie z tym myśleniem to ostateczne rezultaty są dla nas niezwykle ciekawe. Ważne jest, aby być świadomym/mą, że ewaluacja nie ma na celu sprawdzenia tego co obiecaliśmy sobie lub innym, ale przyjrzenie się czy to, co wyszło jest ostatecznie potrzebne i użyteczne.

W tej broszurze zajmiemy się właśnie sposobami na sprawdzenie, co się wydarzyło i tym, jak sprawdzić, czy było to potrzebne. Zapraszamy Was do spróbowania modelu, który w naszym odczuciu odpowiada na doświadczenia z programu Szkoła z Klasą, realia polskiej szkoły i na to, co jest po prostu wykonalne i przydatne dla nauczycieli i nauczycielek.

PRZYDATNY MODEL

W publikacji pt: [T-kit na temat ewaluacji projektów dla osób pracujących z młodzieżą](#) wydanej przez Radę Europy w 2007 roku możecie znaleźć sposoby niektóre modele i narzędzia ewaluacyjne. Zachęcamy do przyjrzenia się jej w wolnej chwili.

Natomiast w naszej pracy skupimy się na jednym modelu, który został stworzony w zespole Donalda Kirkpatricka. Na to podejście składają się 4 poziomy, w ramach których badamy określone aspekty.

Często Model Kirkpatricka jest przedstawiany w formie piramidy, u której podstawy znajduje się pierwszy poziom ewaluacji: reakcja. W ramach tego poziomu chcemy odpowiedzieć na pytania związane z zadowoleniem działań edukacyjnych. Oznacza to, że na tym etapie skupia się na strefie emocjonalnej i motywacyjnej.

Następnym etapem jest etap „uczenie się”, podczas którego sprawdzamy to czego osoby uczestniczące nauczyły się oraz to co wymaga poprawy. Na tym etapie nasza uwaga skierowana jest na wiedzy oraz osiągnięciach naukowych.

Po określeniu efektów nauki przychodzi moment na refleksję wokół trzeciego poziomu modelu, czyli „zachowania”. Wykorzystując odpowiednie metody można zbadać to czy zrealizowane działania edukacyjne wpłynęły na zmianę zachowania uczestników i uczestniczek. Na tym poziomie bierzemy pod uwagę to czy efekty działań edukacyjnych zaczynają „wychodzić” z uczniów i uczennic i podejmują działania, które u podstaw mają pewne emocje i wiedzę związaną z działaniem edukacyjnym.

Na szczycie piramidy znajduje się poziom: „wyniki”, w którym przyglądamy się długofalowym wpływom działania na instytucję, organizację, w której działania. Nie da się ukryć, że jest to etap, który

może być przeprowadzony dopiero po pewnym czasie od realizacji na przykład projektu edukacyjnego, jednakże warto również mieć go na uwadze.

KIRKPATRICK W PRAKTYCE PROGRAMU SZKOŁA Z KLASĄ

W odniesieniu do programu Szkoła z Klasą chcemy zaprosić Was do wykorzystania tego modelu, aby spojrzeć z ciekawością na uczniów i uczennice biorących udział w wyzwaniach pod Waszym przewodnictwem. Również, niemniej ważnym elementem, jest przyjrzenie się sobie - osobie uczącej się nowego narzędzia pracy.

Poziom 1. Reakcja

Nasze własne emocje i motywacja mogą wpłynąć na inne aspekty działań. Czy nam się chce czy nie, czy uważamy, że to ma sens, czy może to, że jakieś zadanie jest za trudne.

Na poszczególnych etapach projektu warto się przyglądać własnym reakcjom, w jaki sposób nasze ciało odpowiada na poszczególne bodźce. Warto, aby zastosować ten poziom modelu w momencie rozpoczynania wyzwania czy projektu.

❖ Nauczyciele i nauczycielki

Dla własnych potrzeb warto prowadzić dziennik z kluczowymi reakcjami.

Może on przybierać różne formy. Jedną z nich jest twórcze pisanie, podczas którego samemu możecie stworzyć własny system spisywania swoich emocji i reakcji.

Innym sposobem może być wykorzystanie wzoru, który możecie uzupełniać wraz z trwaniem działania projektu, korzystając z tych samych kryteriów, symboli, punktów i skal. Poniżej możesz zobaczyć przykładowy schemat, który możecie wypełniać w dowolnym momencie i w dowolnej regularności. Pamiętajcie, że jest to jedynie wzór - możecie dodać do nich elementy na przykład związane z reakcjami ciała na różne wyzwania. Umożliwia Wam to wtedy zauważanie w jakich momentach czujecie się spełnieni lub zdołowani, kiedy Wasze ciała są spięte a kiedy rozluźnione i czy związane jest to z poczuciem harmonii w klasie czy kreatywnego chaosu.

Dziennik reakcji

W JAKIM JESTEM MOMENCIE W PROGRAMIE DATA	JAK SIĘ CZUJĘ W PROGRAMIE CO SIĘ DZIEJE, ŻE TAK SIĘ CZUJĘ
MOJA MOTYWACJA DO PRACY W PROGRAMIE	CZEGO POTRZEBUJĘ? CO POSTANAWIAM NA TYM ETAPIE

❖ Uczniowie i uczennice

Może być tak, że obserwujecie apatię, zmęczenie, rozdrażnienie, spychanie odpowiedzialności. Takie zachowania mogą mieć różne przyczyny i ważne jest, aby z uważnością i ciekawością przyjrzeć się emocjom dzieci i młodzieży. Ważne, żebyście byli/ły czułymi przewodnikami/-czkami młodych osób w projektach i zwracali uwagę na to jak się czują. Ważne, abyście popatrzyli na proces edukacyjny pod pryzmatem emocji - w jakich momentach czujecie opór a gdzie wszystko idzie gładko. Dodatkowo, zapraszamy Was do zastanowienia się nad następującymi pytaniami:

- Jakie były reakcje uczniów i uczennic?
- Czy warunki do uczenia się były sprzyjające?
- Jak czuły się młode osoby podczas
 - projektu?
 - wyzwania?
 - wprowadzenia?
 - końca?
- Czego szukam aby stwierdzić, że warunki stworzone w wyzwaniu były dla uczniów i uczennic stymulujące i rozwojowe?
- Po czym poznam, że zajęcia były stymulujące?

Na podstawie odpowiedzi na te pytania możecie odpowiedzieć sobie”

- z czego mogę być zadowolony/-a,
- co zrobiłam/-em dobrze,
- co będę powtarzać,
- co zrobił(a)bym inaczej,
- co mnie zaskoczyło,
- co się wydarzyło, że poszło tak, a nie inaczej.
- czego się nauczyłam/-em.

Ten poziom jest przede wszystkim użyteczny dla Was, żeby przyjrzeć się sobie jako osobom tworzącym atmosferę sprzyjającą uczeniu.

Szybka diagnoza

Aby dowiedzieć się, jak ludzie czują się w danym momencie, po przeprowadzonej lekcji, po wyzwaniu lub zakończeniu całego programu, nauczyciel/ka może poprosić uczniów i uczennice, aby jednocześnie pokazywały swój nastrój za pomocą prostych sygnałów, takich jak kciuk w górę, w dół lub pomiędzy. Grupa może zebrać się w kręgu. Oczywiście możliwe są dwa, trzy słowa na temat nastroju, jeśli są jakieś niespodzianki (np. wszystkie kciuki w górę oprócz jednego).

Wskazówki dotyczące facylitacji online: Zachęć uczestników do korzystania z wirtualnych emotikonów, pisania na czacie lub innych narzędzi do przesyłania opinii.

Wskaźnik palca

Aby dowiedzieć się, jak bardzo zmęczone lub uważne są osoby uczestniczące, możesz zapytać o poziom energii.

Wszyscy pokazują swój poziom energii jednocześnie (i, jeśli chcesz, w kółku). Uczestnicy mogą używać swojego ciała jako wskaźnika poziomu paliwa, na przykład trzymając ręce na głowie, co oznacza, że są pełne energii, ręce na biodrach, jako napełnione do połowy, a na stopach, co oznacza, że nie ma już energii.

W wersji online zróbcie i obejrzyjcie wspólnie galerię samych siebie pokazujących swój poziom energii.

Trzy słowa

~~Jest to metoda raczej dla starszych dzieci i młodzieży. Bardzo dobra w przypadku gadatliwych dorosłych. Dobra również online~~

Poproś, aby osoby biorące udział w spotkaniu wymieniły trzy osobne słowa, które nie tworzą zdania, a które opisują to, czego doświadczyły podczas spotkania lub projektu. Czasem mniej znaczy więcej. Wiele można przekazać za pomocą zaledwie trzech słów, zamiast czasochłonnej próby sformułowania jednego zdania, które w większości przypadków ewoluje w więcej niż jedno. Można to zrobić w kręgu, z większymi grupami również w podgrupach.

W wersji online poproś o napisanie na czacie lub w innych narzędziach do przesyłania opinii.

Pozytywne opinie o grupie

Osoby uczestniczące wraz z Tobą, powinny spróbować znaleźć 10 dobrych cech grupy w danym momencie. Oczywiście może to być więcej niż dziesięć stwierdzeń, biorąc pod uwagę, że te pierwsze będą najprawdopodobniej bardzo niejasne. Jest to przypadek, kiedy zamiast zatrzymywać się na powierzchni, dzięki temu, że szukamy aż dziesięciu cech, z ilości wydobędzie się jakość. Z czasem komentarze staną się bardziej szczegółowe i konkretne.

Warto zakończyć to ćwiczenie, pytając co wszyscy chcą (lub zamierzają) wykorzystać w trakcie następnych zajęć.

W wersji online poproś o pisanie na czacie lub w innych narzędziach do przesyłania opinii online.

Kupon ewaluacyjny

Twórcy tej metody, Fundacja Stocznia, dają następujące zalecenia:

Kupon ewaluacyjny jest rodzajem ankiety papierowej. Ma zaciekać badanych formą, a tym samym zachęcić ich do udziału w badaniu. Jego zaletą jest mała liczba zamkniętych pytań. Nie generuj ich niepotrzebnie. Duża liczba pytań sprawi, że kupon stanie się nieczytelny i trudny do wypełnienia.

Poniżej przykład przygotowany przez twórców metody.

The diagram shows a coupon with a grid background. At the top, there are three circles with dashed lines above them, labeled: "podobało mi się", "ani mi się podobało, ani mi się nie podobało", and "nie podobało mi się". Below these are two large circles. The left circle contains an illustration of hands tearing a coupon and the text "przerwij kupon w odpowiednich miejscach". The right circle contains an illustration of a hand dropping a coupon into a box and the text "wrzuć przerwany kupon do pojemnika". To the left of these circles are two circles labeled "dziewczyna" and "chłopak". To the right are five circles labeled "mniej niż 7", "7-9 lat", "10-13 lat", "14-16 lat", and "więcej niż 16". Below the left circle are two circles labeled "TAK" and "NIE" with the question "Czy to było coś nowego?". Below the right circle are two circles labeled "TAK" and "NIE" with the question "Czy chcesz przyjść na podobne wydarzenie?".

This is a duplicate of the diagram above, showing the same coupon layout with instructions and response options.

Co należy zrobić?

1. Zastanów się, jakie pytania chcesz zadać. Badając reakcje możesz zapytać o poziom energii czy entuzjazmu.
2. Ułóż do nich krótkie, zamknięte odpowiedzi.
3. Weź kartkę A4, umieść na każdej jej krawędzi pytanie wraz z odpowiedziami.
4. Rozmieść odpowiedzi w taki sposób, aby możliwy był ich wybór poprzez przerwanie, naderwanie kartki w tym miejscu (aby wypełnić kupon nie trzeba posiadać długopisu!).
5. Wyjaśnij uczniom i uczennicom, w jaki sposób powinni wypełnić kupon. Na koniec zbierz od wszystkich wypełnione kupony.
6. Możesz przenieść wyniki do arkusza kalkulacyjnego, ale równie dobrze możesz po prostu zliczyć je w zeszytach.

Wyjściówka

Metoda wyjściówki bazuje na przykładzie pracy pisemnej sprawdzającej wiedzę uczniów i uczennic pod koniec zajęć. My natomiast zachęcamy, aby nie sprawdzać nimi wiedzy, ale przyjrzeć się na przykład temu jak się podobała się lekcja osobom uczniowskim.

Co należy zrobić?

1. Przygotuj dwa kolory kartek dla każdej osoby po jednej.
2. Wymyśl dwa pytania, które przedstawiś osobom uczniowskim na tablicy
3. Ustal, na które pytanie należy odpowiedzieć na kartce danego koloru. Na przykład na kartce niebieskiej odpowiedz na pytanie pierwsze, a na żółtej na pytanie drugie
4. Poproś każdą osobę, aby odpowiadała pisemnie na kartkach. Aby uzyskać bardziej rzetelne odpowiedzi możesz zapewnić uczniów i uczennice, że to co napiszą jest całkowicie anonimowe i nie wpłynie to na nich negatywnie
5. Poproś o zwrot kartek przy wyjściu z sali.
6. Postaw przy wyjściu pudło (skrzynkę, koszyk), stań osobiście lub poproś kogoś o pomoc.
7. Na zakończenie przyjrzyj się wypowiedziom i przeanalizuj.

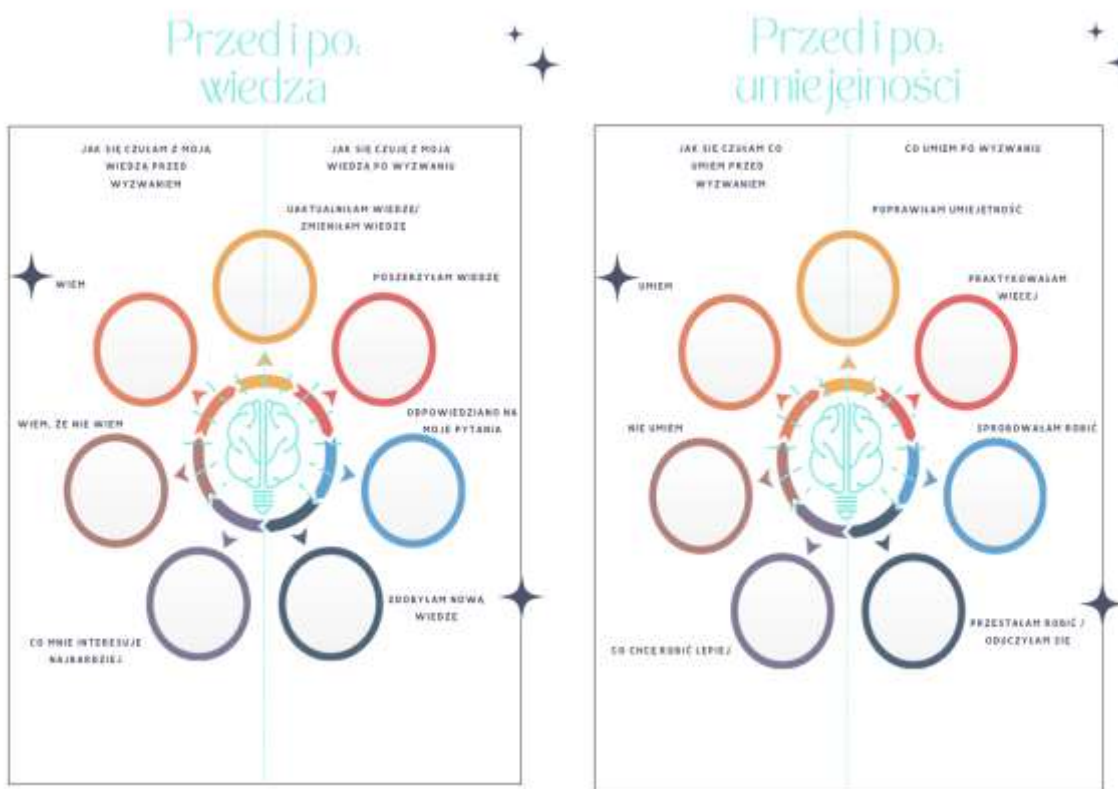
Poziom 2. Uczenie się: wiedza i umiejętności

Ten poziom może być dla Was najbardziej znany z Waszego doświadczenia zawodowego. Chcielibyśmy jednak namówić Was na przyjrzeniu się niektórym metodom, które możecie wykorzystać w swojej pracy.

❖ Nauczyciele i nauczycielki

Przed i po

Jak sprawdzić, czego się nauczyłam/-em? Proponujemy, abyście skorzystali ze schematu “przed i po”.

Można taki przegląd robić samodzielnie, ale szczególnie zachęcamy do pracy wspólnej na przykład z koleżankami i kolegami z tej samej szkoły. Wymiana z osobami, które przechodzą przez podobny proces jest często najbardziej efektywnym modelem nie tylko w przezwyciężaniu trudności (jak na przykład poczucia osamotnienia), ale i również w lepszym utrwalaniu wiedzy i lepszym jej dopasowaniu do warunków, czyniąc ją bardziej przydatną.

❖ Uczniowie i uczennice

Zwróćcie uwagę, że na tym etapie ewaluacji uczniów i uczennic mamy do czynienia z dwojaką wiedzą do zbadania. Z jednej strony mamy część z podstawy programowej (np. powtórka gramatyki do matury, nowa wiedza o przyszłolnym ogródku, kroki do organizowania przedstawienia). Z drugiej jednak strony należy przyjrzeć się części dotyczącej wyzwań, wiedzy o nowych metodach jak odwrócona lekcja, design thinking, podejście zwinne i umiejętności wykorzystania ich przez uczniów i uczennice.

Na jednym oddechu

Chcielibyśmy zachęcić Was do oceniania, które nie będzie związane z negatywnymi emocjami, stresem i skalą od 1 do 6. Zaproponowana tutaj metoda bazuje na wykorzystaniu zabawy i pozytywnej rywalizacji. Co należy zrobić?

- 1) Ustaw grupę w kole.
 - a) Jeśli masz więcej niż 15 osób, rozważ podzielenie grupy na podgrupy liczące od 6 do 10 uczestników.
- 2) Powiedz grupie, że nadszedł czas na informację zwrotną na temat omawianego tematu lub ćwiczenia. Zaproś ich do podzielenia się przemyśleniami, jednakże muszą je powiedzieć na jednym oddechu. Wytlumacz, że jeden oddech u większości ludzi trwa średnio około 25-30 sekund.
- 3) Następnie grupa zaczyna przekazywać swoje opinie. Ważne, żeby pamiętać o zasadzie jednego oddechu.

Poziom 3. Zachowania

Na ten etap składają się dwa poprzednie - motywacja i wiedza. Na ile to, czego się uczymy rzeczywiście wpływa na zmianę zachowań? Brak zmiany lub odbiegająca od zakładanych zachowań forma wytworzonych zmian może wynikać z niedostatecznej wiedzy, różnego sposobu przyswojenia umiejętności lub z braku przekonania do wykorzystywania ich w praktyce.

Trzeba pamiętać, że wyjście poza schemat może wiązać się z dużą ilością obaw i niepewności, dlatego to właśnie w tym momencie szczególnie ważne jest dostrzeganie pewnych elementów i dialog ze sobą i z innymi

Dlatego obserwacja i ewaluacja z tego poziomu może pokazać rzeczywistą skuteczność poprzednich dwóch poziomów. Jest to przykład sytuacji, kiedy ktoś wie "co i jak", ale jednak nie zachowuje się w taki sposób jaki zakładaliśmy. Na tym etapie warto przyjrzeć się, co mogło przeszkadzać we wzbudzeniu motywacji do zmiany zachowania.

Pamiętajcie! To, że nie udało się Wam zauważyć zmiany zachowania, nie oznacza, że ponieśliście porażkę. Postarajcie się wyciągnąć z tego doświadczenia jak najwięcej i postarajcie się przyjrzeć co udało się zrealizować i czego się nauczyliście

❖ Nauczycielki i nauczyciele

Na tym etapie analizujemy to, na ile udaje mi się wdrażać nowe podejście. Wykorzystując przykład projektu edukacyjnego, można zrobić mini-analizę podczas, której dojdziecie do wniosku, że udało się, Wam wdrażać założenia partycypacji młodzieży i oddajecie przewodnictwo w ręce uczniów i uczennic. Jednakże, możecie wierzyć w schematy wyzwania, ale bardzo się denerwować i nie potrafić odpuścić w 100% kontroli. Z jeszcze innej strony może być tak, że nie udaje się wdrażać w 100% schematów, ale za to widzieć, że z przekonaniem i odwagą budowana jest przestrzeń dla uczniów i uczennic dla ich własnych inicjatyw.

Ważne w tym etapie jest zdanie sobie sprawy, że **nie ma tu złych czy dobrych odpowiedzi, jest to po prostu obserwacja**. Na samym początku postarajcie się wyłączyć swojego wewnętrznego krytyka lub narcyza i odpowiedzcie na sucho na pytanie: co się dzieje? Dopiero następnie nadbudujcie to konkretnymi emocjami, asocjacjami, wydarzeniami, przeszkodami i wzmacniaczami. To do czego również zachęcamy to zwrócenie uwagi na to jaki koszt ponosicie w ramach danego elementu projektu - czy opłaca się realizować dany element projektu? czy można w przyszłości zrobić to lepiej bądź efektywniej?

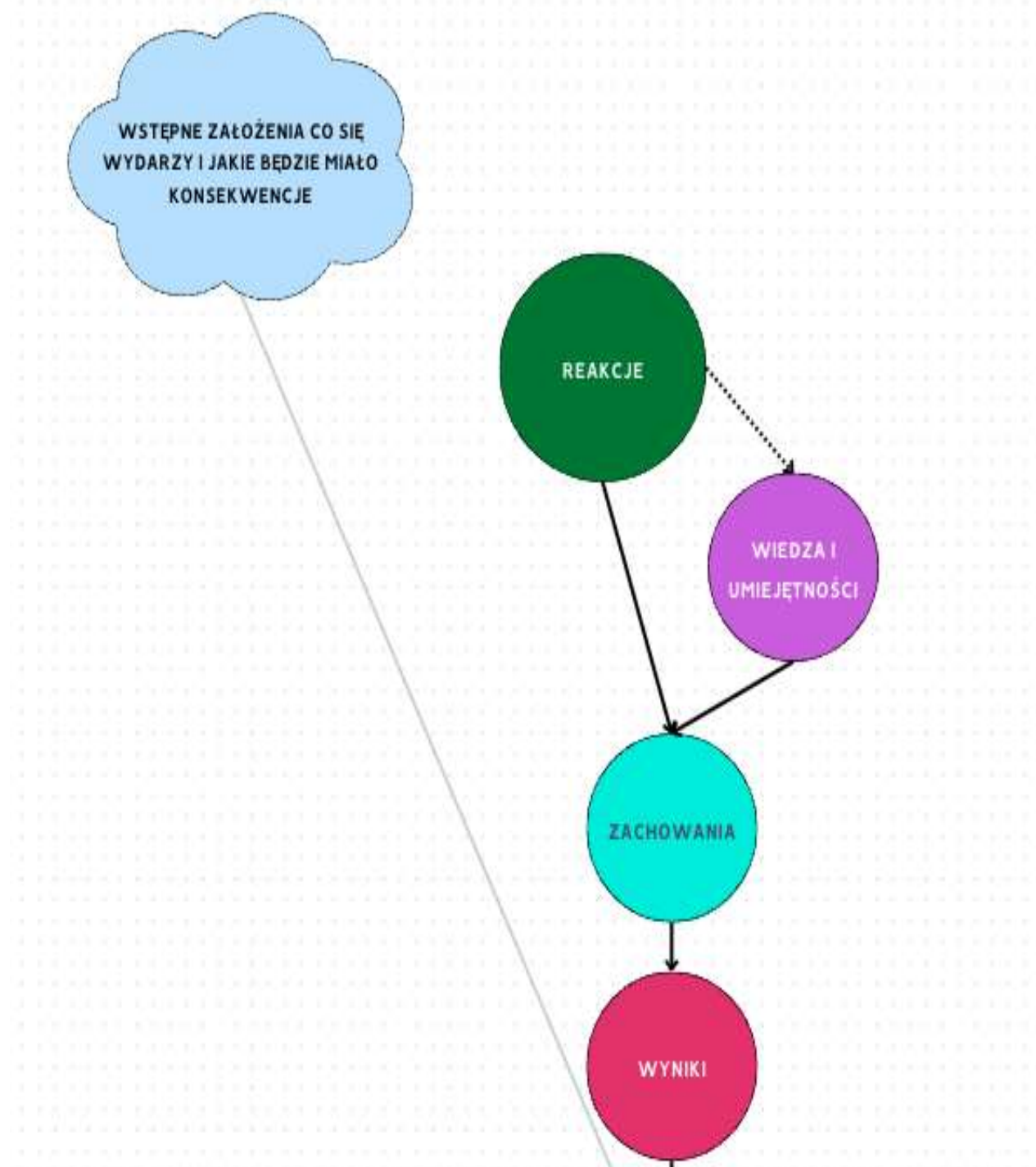
❖ Uczniowie i uczennice

Oczekiwane zmiany w zachowaniach osób uczniowskich krążą wokół większej niezależności, samodzielności, poczucia odpowiedzialności za końcowy efekt projektu. W każdej grupie można dodać dodatkowe, wyjątkowe dla niej zmiany.

Kolejnym krokiem będzie przemyślenie jakie zachowanie będzie świadczyło o tej większej niezależności, samodzielności i poczuciu odpowiedzialności. Aby nie przytłoczyć się ewaluacją, warto po prostu zbierać historie, anegdoty i obserwacje.

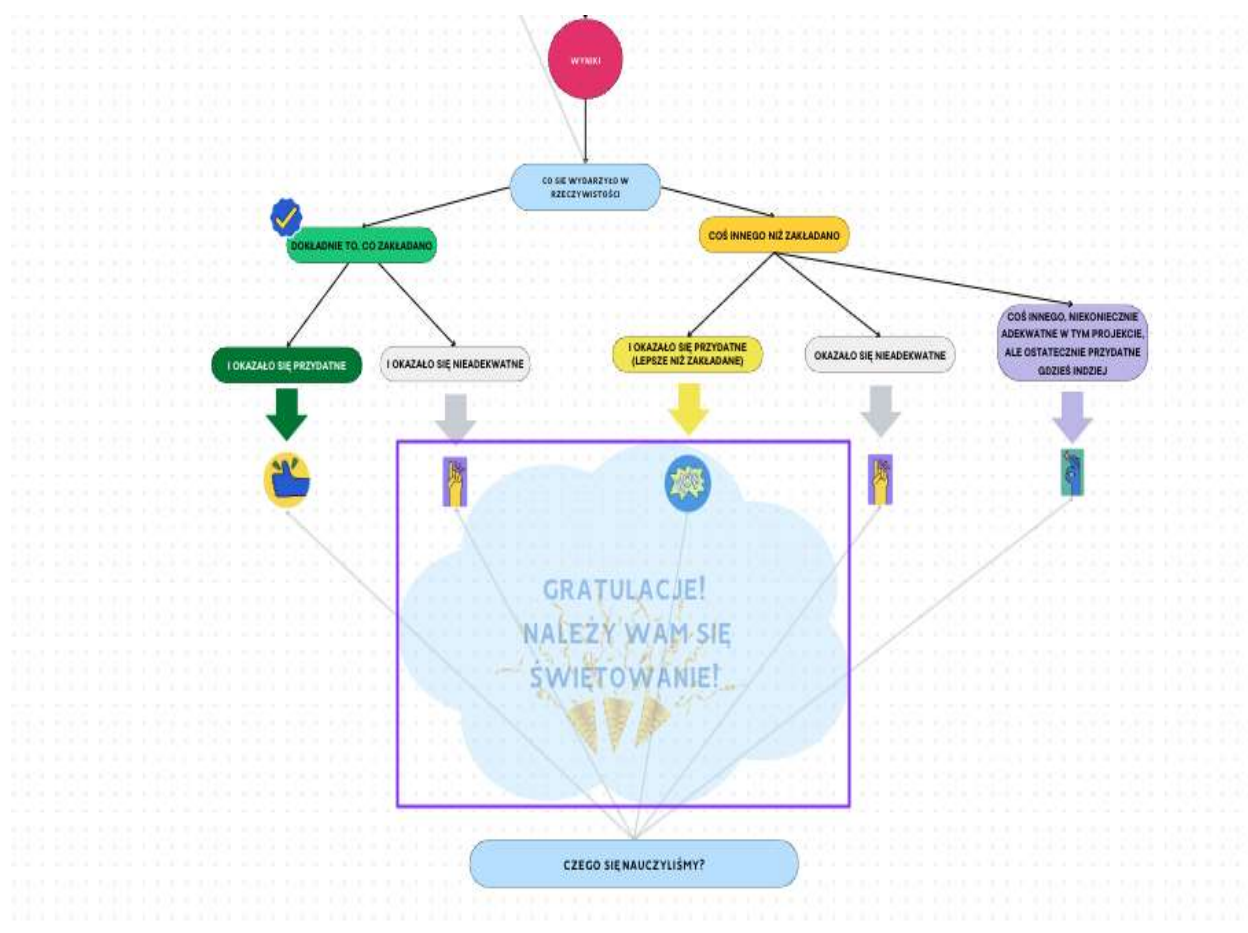
Poziom 4. Wyniki

Etap wyników jest ostatnim i może być uznany za najważniejszy. Podczas niego sprawdza się to co myśleliśmy, że powinno się wydarzyć z tym co rzeczywiście stworzyło, wypracowało, przemyślało.

Na tym poziomie przyglądamy się, czy to, nad czym pracowano od poziomu reakcji, w rzeczywistości odpowiada na potrzeby, czy jest praktyczne i użyteczne. Może być tak, że atmosfera w wyzwaniu była entuzjastyczna, uczniowie i uczennice angażowali się w naukę i wspólnie pracowali, a zachowania wydawały się poprawne i adekwatne (np. brali odpowiedzialność w swoje ręce, rozwiązywali samodzielnie problemy, podejmowali decyzje). W wynikach jednak okazuje się, że np. za całym “sukcesem” projektu stoi jedna przepracowana osoba, która zdecydowała się na samodzielne zarządzanie pracą, przy znikomym konsultowaniu etapów projektu z rówieśnikami i rówieśniczkami.

Może też być tak, że uczniowie i uczennice nie tylko fantastycznie zrealizowali założenia wyzwania, ale zmiany w zachowaniu widać podczas innych lekcji, innych przedmiotów czy w ogóle nie dotyczą strefy szkolnej tylko osobistej.

❖ Nauczycielki i nauczyciele

Na tym etapie warto, abyście przyjrzeni się sobie w roli liderki/lidera nowej metody nauczania. Postarajcie spojrzeć na siebie i swoje sukcesy w jak najbardziej holistyczny sposób. Aby to zrobić zapraszamy Was do zadania sobie na pytania, które mogą Wam pomóc w tym etapie:

- Czy metoda mi odpowiada?
- Co dał mi udział w projekcie?
- Czy było warto brać udział?
- Jaką zmianę zauważam w sobie?
- Co będę robić dalej?

❖ Uczniowie i uczennice

Dla uczniów i uczennic ważne będzie spojrzenie nie tylko na samych siebie. Warto również spojrzeć, w jaki sposób wyzwanie czy cały program wpłynął na grupę, klasę, szkołę czy lokalną społeczność.

Narzędzia

Serce - ręka - umysł

CO SPRAWIA, ŻE
ANGAŻUJE
EMOCJONALNIE?

CO SPRAWIA, ŻE
PROJEKT JEST
NAMACALNY I
PRAKTYCZNY?

CO SPRAWIA, ŻE JEST
TO LOGICZNE I
SENSOWNE?

Pokaż ten schemat osobom, które będą podsumowywać swoją pracę. Daj im chwilę na refleksję w ciszy. Zbierz wspólnie z grupą cechy lub określenia, które pasują do każdej kategorii. Wspólnie oceńcie każdą kategorię np. w skali od 1 do 10. Oceńcie mocne i słabe strony.

Ludziki na drzewie

Tę metodę można wykorzystać w mniejszych i większych grupach do podsumowania dnia albo w końcowej ewaluacji całego działania. Jej zaletą jest łatwość adaptacji do różnych sytuacji i potrzeb. Sprawdzi się zarówno z młodszymi, jak i starszymi dziećmi.

Wykorzystując wirtualną tablicę można ją również zaadaptować do sytuacji zdalnej.

Zaproś grupę do refleksji o swoich obecnych odczuciach i/lub satysfakcji związanej z działaniem lub innymi sprawami w grupie, jak np. uczenie się, dynamika w grupie.

W tym celu każda osoba jest proszona o wybranie na rysunku tego ludzika, który akurat najlepiej reprezentuje ich obecny nastrój, czy stan umysłu związany z działaniem, które właśnie jest ewaluowane. Jeśli ktoś ma problem z wyborem ludzika, może również narysować gdzie i w jaki sposób mógłby się znaleźć na rysunku.

Kiedy już wszyscy dokonali wyboru, każda uczestniczka i uczestnik wyjaśnia, dlaczego wybrał konkretnego ludzika.

Ludziki na drzewie

(źródło: [T-kit na temat ewaluacji projektów dla osób pracujących z młodzieżą](#))

Rzeka

Wizualność metody pozwala dostosować ją nawet do pracy z młodszymi dziećmi.

Można ją wykonać online, ale ze względu na jej czasochłonność, dużo lepiej wychodzi w wersji offline.

Jest to metoda pośrednio badająca wiedzę i odczucia przez dłuższy czas trwania projektu. Można dzięki niej zobaczyć, co najbardziej zostało w pamięci, co ma szansę się utrwalić. Mogą zgłaszać wydarzenia, odczucia, duże i małe wspomnienia. Mogą nawet zgłaszać rzeczy spoza ścisłego kontekstu działania. Młodsze dzieci można poprosić o narysowanie elementów swoich doświadczeń. Mogą zawierać najważniejsze i gorsze momenty podróży, a także spostrzeżenia, emocjonalne wzloty i upadki, wyzwania, sukcesy, frustracje, historie i niespodzianki, różne sytuacje. Starsze dzieci i młodzież mogą również wykorzystać pisanie na karteczkach samoprzylepnych.

Co należy zrobić?

1. Przygotuj długi kawałek papieru na podłodze lub na ścianie lub wykorzystaj całą tablicę.
2. Narysuj oś czasu (lub płynącą rzekę) reprezentującą okres projektu lub doświadczenia grupy.
3. Dopisz datę rozpoczęcia wspólnej pracy oraz moment zakończenia (albo moment tego ćwiczenia).
4. Następnie zapytaj grupę co pamiętają i gdzie na linii czasu to się może znajdować. Wspólnie wypiszcie je i oznaczcie na rzece (linii czasu).
5. Poproś o zastanowienie się nad tym, co pamiętają.

Alternatywą jest wykonanie tego kroku przy użyciu zdjęć z czasopism. Co warto zrobić przy tym wariacie?

1. Rozłóż duży stos starych czasopism wraz z nożyczkami i klejem. Zamiast rysunków można wykorzystać wycinki z czasopism.
2. Włącz muzykę, podczas gdy uczestnicy tworzą kolaż. Daj wystarczająco dużo czasu, aby papier był jak najbardziej pełny (około 15-30 minut, w zależności od wielkości grupy i długości osi czasu).
3. Zaproś grupę do krótkiego spaceru w milczeniu i znalezienia najważniejszych dla nich momentów.
4. Na koniec poproś, aby stworzyli krąg. Rozdaj nowy rodzaj oznaczeń (inny kolor/kształt lub naklejki). Każda osoba jedna po drugiej przykleja kartkę/naklejkę w najważniejszym dla niej momencie i krótko opisuje ten moment i jego znaczenie.
5. Na koniec spojrzcie wszyscy na powstałą mapę i powiedzcie, co widzicie.

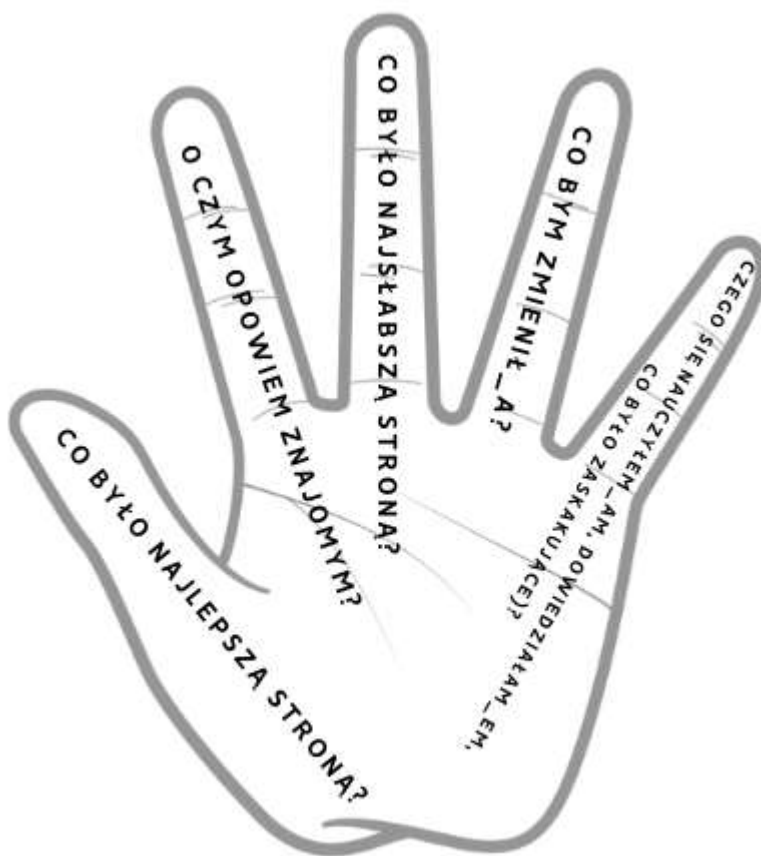
W wersji online:

1. Narysuj rzekę / oś czasu na tablicy online i poproś uczestników, aby uzupełniali ją w trakcie ćwiczenia. W dalszej pracy można wykorzystywać zdjęcia, memy, gify, a metoda przebiega podobnie.
2. Dla potrzeb końcowej refleksji wybierz jeden symbol, który każda osoba umieści w najważniejszym dla niej punkcie.

Pięć palców

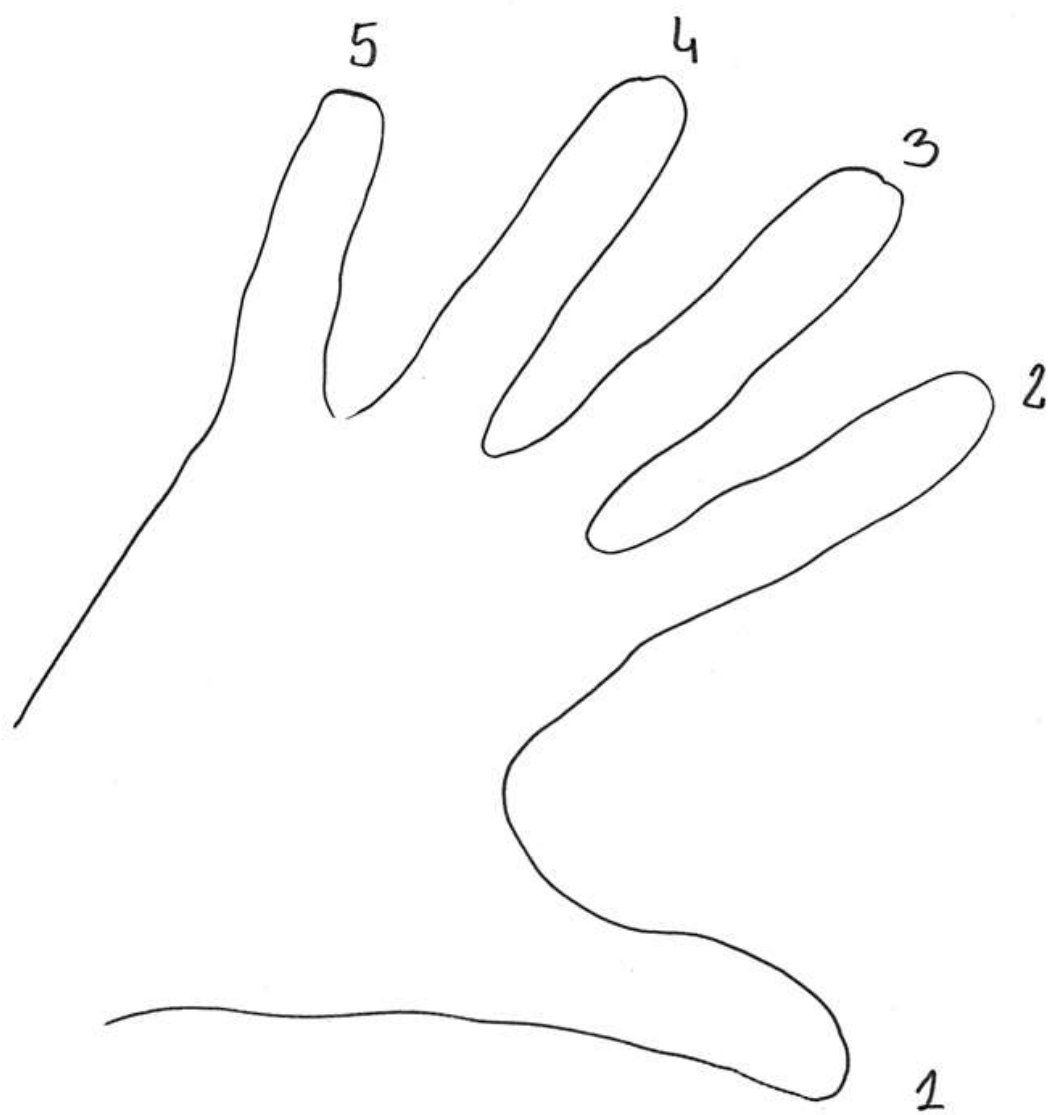
Metoda sprawdzi się zarówno online jak i offline. Można ją wykorzystać ze starszymi dziećmi i młodzieżą. Można ją również dostosować do młodszych dzieci, wtedy pytania mogą być częścią podsumowania prowadzącego przez nauczycielkę.

Rozdaj każdemu kartkę A4 i coś do pisania. Poproś aby każda osoba odrysowała na niej swoją dłoń. Przygotuj wcześniej plakat z dużą dłońią i opisanymi poszczególnymi palcami:

- Co było najlepszą stroną? – na kciuku,
- O czym opowiem znajomym? – na wskazującym,
- Co było najslabszą stroną? – na środkowym,
- Co bym zmienił/a? – na serdecznym,
- Czego się nauczyłem/am (ew. dowiedziałam/em, co było zaskakujące)? – na małym.

Poproś wszystkie osoby, aby opisały palce na swoich dłoniach. Na każdym palcu powinna się znaleźć odpowiedź na jedno pytanie.

Ruchoma tarcza

Do wykonania tego ćwiczenia potrzebne jest puste, obszerne pomieszczenie, na środku którego umieszczamy przedmiot (np. krzesło, papier, roślinę w doniczce). Przedmiot ten reprezentuje środek tarczy. Można również wykorzystać linię biegnącą przez pomieszczenie (np. zaznaczoną taśmą na podłodze), na której końcach kładziemy kartki z oznaczeniem ZGADZAM SIĘ oraz na drugim końcu NIE ZGADZAM SIĘ.

Przygotowujemy kilka stwierdzeń, adekwatnych do zadania i do grupy uczniów i uczennic, które posłużą do zebrania opinii.

Przykładowe stwierdzenia:

- Wyzwanie było ciekawe i nowe
- Jestem zadowolona z efektu
- Dobrze mi się pracowało z grupą
- Dzięki projektowi lepiej rozumiem materiał
- Chcę więcej takiej metody
- W domu było mi trudno samej
- Dużo pomagali mi rodzice

Osoba prowadząca czyta na głos stwierdzenia, a każda osoba w grupie wybiera miejsce w pokoju (na linii) w zależności od tego, jak bardzo się zgadza z danym stwierdzeniem. Im bardziej ktoś się zgadza, tym bliżej przysuwa się do przedmiotu na środku pokoju lub do końców linii. Kiedy wszyscy przemieszczą się zgodnie ze swoimi opiniami, prosimy o głos chętne osoby, szczególnie zwracamy uwagę na osoby na najbardziej skrajnych pozycjach. Pod koniec ćwiczenia chętne osoby mogą sformułować własne twierdzenia. W ten sposób dowiedzą się, co reszta grupy o tym sądzi.

